Ханымана
Әлибәјли

Ишләмәјән дишләмәз

УШАГКӘНҸНӘШР
1961

84(5Азе)
Ә 52

ХАНЫМАНА
ӘЛИБӘЈЛИ

MƏCBURİ NÜSXƏ
№

ИШЛӘМӘЈӘН ДИШЛӘМӘЗ

fond 2015

F. Köçərli adına
Respublika Uşaq
KİTABXANASI
İNV. № 87010

Азәрбајҹан Ушаг вә Кәнҹләр
Әдәбијјаты Нәшријјаты

Бакы 1961

С (Азәрб.)
Ә 52

Ханымана Әлибәјли бу китабыны кичик јашлы ушаглара һәср етмишдир.

Бурада көрпәләрин бағча вә мәктәб һәјаты, онларын зәһмәтә, тәһсилә олан марағы ајдын, рәван ше'р дилилә тәрәннүм олунур.

«Ишләмәјән дишләмәз» мәнзум нағылында јашыл милчәјин тәнбәллији, бош-бекар кәзиб һеч бир ишлә мәшғул олмамағы тәнгид едилир. «Хәзәрин саһилиндә» нағылында исә Бакы фәһләсинин ингилабдан әввәлки ағыр вәзијјәти тәсвир олунур.

Рәссамы *А. Һачыјев*

ЧАЈДА

Исти һавада — јајда,
Ушаглар чимди чајда.
Чиммәк һәр шејә дәјәр!
Бәдәнин сәрин олар.
Үзмәк билмирсән әкәр
Чох кетмә, дәрин олар.

МӘН ӨЗҮМ ТӘГСИРКАРАМ

Көрән кими Малики,
Биләрсән алыб «ики».
Аста-аста, хәлвәти
Өтүб кечди һәјәти.
Евдә јанашды она, —
Севимли боз пишији.
Говуб ону балкона,
Кизләтди күндәлији.
Дәрд алмышды Малики:
О нијә алсын «ики»?
Дүшүндү бирдән-бирә:
«Тәләсдим наһаг јерә
Јазмадым арам-арам,
Мән өзүм тәгсиркарам».

ЈОЛ +

Јоллар дүнјада чохдур,
Сајы-һесабы јохдур.
Бостан јолу, бағ јолу...
Аран јолу, дағ јолу...
Бир јол вар ки, дүнјада
Ону кетмирсән һәдәр.
Һәмишә дүшүр јада, —
Гоча олана гәдәр.
Бах, ушагла долудур, —
О, мәктәбин јолудур.

МЕШӘДӘ

Мешәдә јыға-јыға,
Моруг, тәрә, чығчыға
Кетдик лап узаглара.
Күн чәкилди дағлара,
Чох кәздик ајагјалын,
Зәнбилләримиз долу.
Чығыр чох, мешә галын, —
Аз галдыг азаг јолу.

ЈАЈ КӘЛИР

Пәнчәрәмин өнүндә
Тәзә күл ачды әрик.
Сәрчә гызынды күндә,
Јавашча деди: «Чик-чик,
Јај кәлир, ај, јај кәлир,
Көр нә көзәл ај кәлир...»

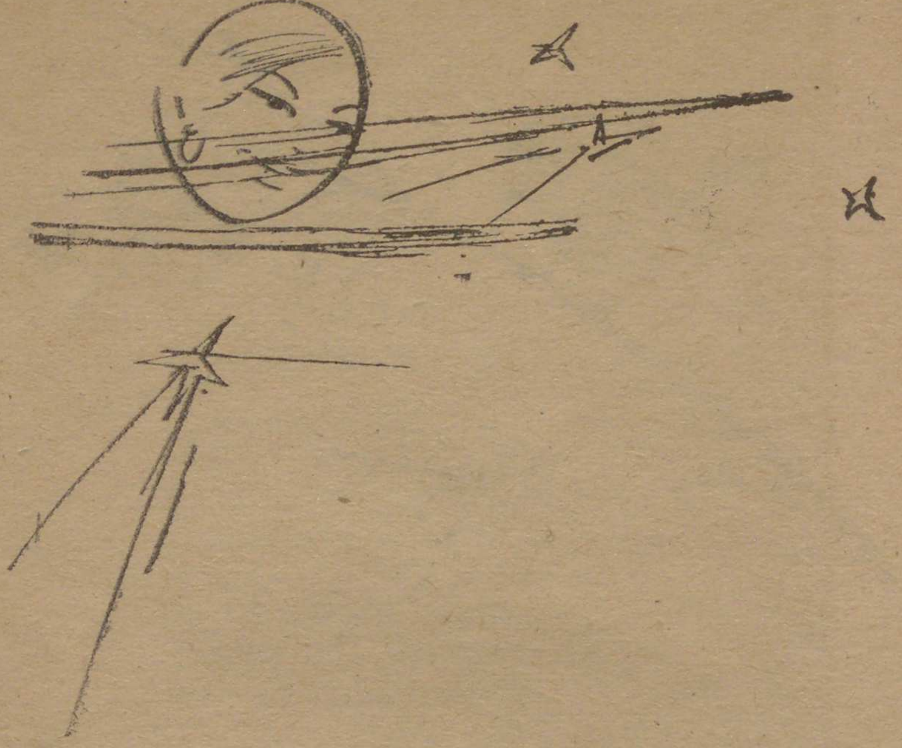

АХШАМ ОЛДУ

Ҝүнәш һачанды батыб,
Тојуглар һиндә јатыб.
Төвләдә јатыр нахыр,
Јери исти, гарны тох.
Ај ҝөјдән мәнә бахыр —
Ҝөрсүн јатмышам, ја јох.

Ит дә кәсди сәсини,
Ҝечә гушу бу саат
Башлајар нәғмәсини,
Мәнә дејәр: «јат, јат, јат...»
Мәнә јат-јат демә сән,
Јухлајырам дејәсән.

ДӘРС ВАХТЫ

Сәһәр-сәһәр дәрс вахты,
Јағыш јағырды бага,
Мүәллим бизә бахды,
Башлады данышмага.
Јағыш јағыр шырһашыр,
Су верир будаглара.
Мүәллимсә данышыр,
Дәрс дејир ушаглара.

ТЕЗ ДУР, ТЕЗ ЈАТ

Тез дуруб, тез јатарсан,
Боја-баша чатарсан.
Досту олсан идманын,
Саламат олар чанын.
Дәрс вахты тутмаз әснәк,
Вахтында јесән јемәк.
Севсән тәмиз һаваны,
Унударсан дәрманы.
Ким севәрсә зәһмәти,
Олар күчү, гүввәти.

ЈАЛАНЧЫ ХӘСТӘ

Мүәллим деди: — Сәрдар,
Кәл кечән дәрси даныш.
— Башымда бәрк ағры вар,
Нахош олмушам бу гыш.
Мүәллим деди: — Дајан,
«Гачды-тутду» ојнајан
Сән дејилдин бајагдан?
Ојнамаг сәнә хошдур?
— Мән гывраға̄м ајагдан,
Мәним башым нахошдур.

КИРПИ

Суда көрүб өзүнү,
Кирпи гыјды көзүнү:
«Думан кими боз рәнкәм,
Ијнәм нә чохмуш мәним.
Сир-сифәтдән гәшәнкәм,
Хәбәрим јохмуш мәним...»

НӨВБӘТЧИ

Мүәллим деди: — Гәдир,
Нә јахмысан бурнуна?
Дәјирманчысан нәдир?
Үз-көзүн батыб уна.
Пәнҹәрәни, лөвһәни
Силән көрдүм мән сәни.
Силкини тәмиз сујун
Алтында ислатмысан.
Инди кет өзүн јујун,
Табаширә батмысан...

ӨРДӘК ДЕДИ

Суда десән үзәрәм,
Һавада да сүзәрәм.
Јери демә амандыр,
Јеришим чох јамандыр...

КҮЛӘК

Ахшамачан чалырсан
Телеграф телләрини.
Сән нечә сәс салырсан?..
Көрмүрәм әлләрини.

Каһ олурсан гызыл гуш,
Каһ дөнүрсән кәһәрә.
Сәнин адын гојулмуш,
Бизим доғма шәһәрә.

ЧӘРПӘЛӘНК

Уч, мәним чәрпәләнким,
Гујруғу рәнкбәрәнким!
Чох фырлананда дәјдин,
Гушларын ганадына.
Сән күнәшә баш әјдин,
Галхдын көјүн гатына.

Мән олајдым чәрпәләнк, —
Көјләрин гатындакы.
Көрәјдим, нечә гәшәнк
Көрүнүр ордан Бакы.

F. Köçərli adına
Respublika Uşaq
KİTABXANASI
İNV. № 87010

БӘС СӘН НЕЧӘ?

Күләк говур булуду,
Күнәш көзүнү ачыр.
Дағлар олур јагуту,
Хәзәр үстә нур сачыр.

Көзәл рәнкә бојаныр,
Мешәнин дә таласы.
Күнәш тездән ојаныр,
Бәс сән нечә, баласы?!

МӘ'РИФӘТ

Пишијә дүшдү бир габ
Ләззәтли дөјмә кабаб.
Једи бүтүн кабабы,
Сонра јалады габы,
Һеч јахшы дејил бу иш!
Булашды сир-сифәти.
Зәррә гәдәр јох имиш,
Пишијин мә'рифәти.

ЧАНЛЫ ДАШ

Ким итириб бу јолда,
Үзүјүнүн гашыны.
Тапа билмәди колда
Парлаг јагут дашыны.

Јанашыб көрдүм јары
Бөлүнду гијмәтли даш.
Ачылды ганадлары,
Јарпаға гонду бирбаш.

Биткијә зәрәр верән,
Гурдлары сәнсән әзән.
Танымадым сәни мән,
Бағышла, парабизән!

ХАЛЧАЧЫ НӘНӘ

Көрүб нечә баһар, гыш,
Ағ сачлары һамардыр.
Үзү-көзү гырышмыш,
Әли дамар-дамардыр.
О, һәм халча тохујур,
Һәм дә нәғмә охујур.
Одур саплары ешиб,
Бир-биринә чалајыр.
Күнәш хананы дешиб,
Әлләрини јалајыр.

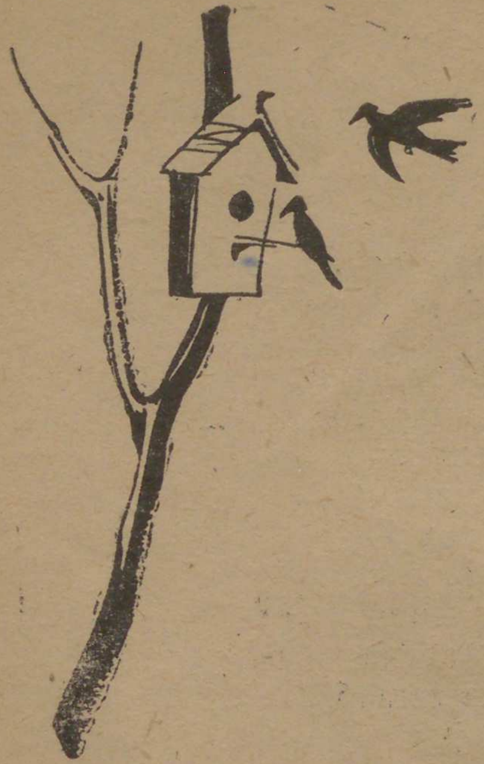

КИЧИК ХАРРАТ

Халам оғлу Сәлимдән
Өјрәндим харратлығы,—
Һәр иш кәлир әлимдән.
Алабашын јатдығы,
Қоманы гурмушам мән
Бахыр пәнчәрәсиндән.
Сәһәр дәһлизә кечдим,
Бир јахшы тахта сечдим.
Ишә салдым рәндәни,
Талашаја бахын сиз!..
Гарангушум, мән сәни,
Гоја билмәрәм евсиз.

«ГОЧАГЛЫГ»

Һесаб дәрсиндә Халыг
Көстәрди чох «гочаглыг».
Һәр ким лөвһәјә кетди,
Јериндән «көмәк» етди.

Дәфтәрдә галыб көзү,
Халыга бах, Халыга.
Лөвһәјә чыхыб өзү,
Дөнүб дилсиз балыға.

ЈАЛАНЧЫ ПӘҺЛӘВАН

Јолун кәнарында тәк,
Бир армуд ағачы вар.
Ики оғлан кәләрәк,
Онун алтда дурдулар.
Бири деди: — Растова,
Кетдим атамла ова.
Белими әјә-әјә,
Кирдим галын мешәјә,
«Данг-даранг!» күллә атдым,
Шири јерә узатдым.
Мешәдән ахырды су,
Дедим, јохдур горхусу.
Бир әлли үзә-үзә,
Чыхдым иланлы дүзә.
Мәнә баш әјди илан...
Чох данышарды јалан
Ағачдан даш кими кал
Армуд дүшдү башына.
Кәсиб сәсини, лал-лал
О, бахды јолдашына.

КҮЛЈАЗ

Ә'лачы олду Күлјаз,
О һеч кәси танымаз.
А Күлјаз, бу нә ишди?
Јеришин дә дәјишди.

Охшатмысан өзүнү,
Сән лап һачылејләјә.
Көјә дикмә көзүнү,
Јыхыларсан хәндәјә.

ЧЕМПИОН

Таныјыр һәр кәс ону, —
Гачмагда чемпиону.
Лап јорғадыр гачышы,
Сечилмир кәһәр атдан.
Мәктәбдә бүтүн гышы,
Гачды ријазијјатдан.

РӘНКСАЗ

Кәтирдим бир нечә рәнк,
Гатдым әлиф јағыны.
Рәнклədим көр нә гәшәнк
Нәнәмин отағыны.

Диварлара чәкдим күл,
Будагларында бүлбүл.
Нәнәм деди: — Олду јаз.
Сағ олсун белә рәнксаз!

НАЛБӘНД

Атын налы лахлады,
Мәни јолдан сахлады.
Бу кәндин налбәнди вар,
Кәтирди чохлу мисмар.
«Тук-тук» вурду налына...
Чапдым дағын јалына.

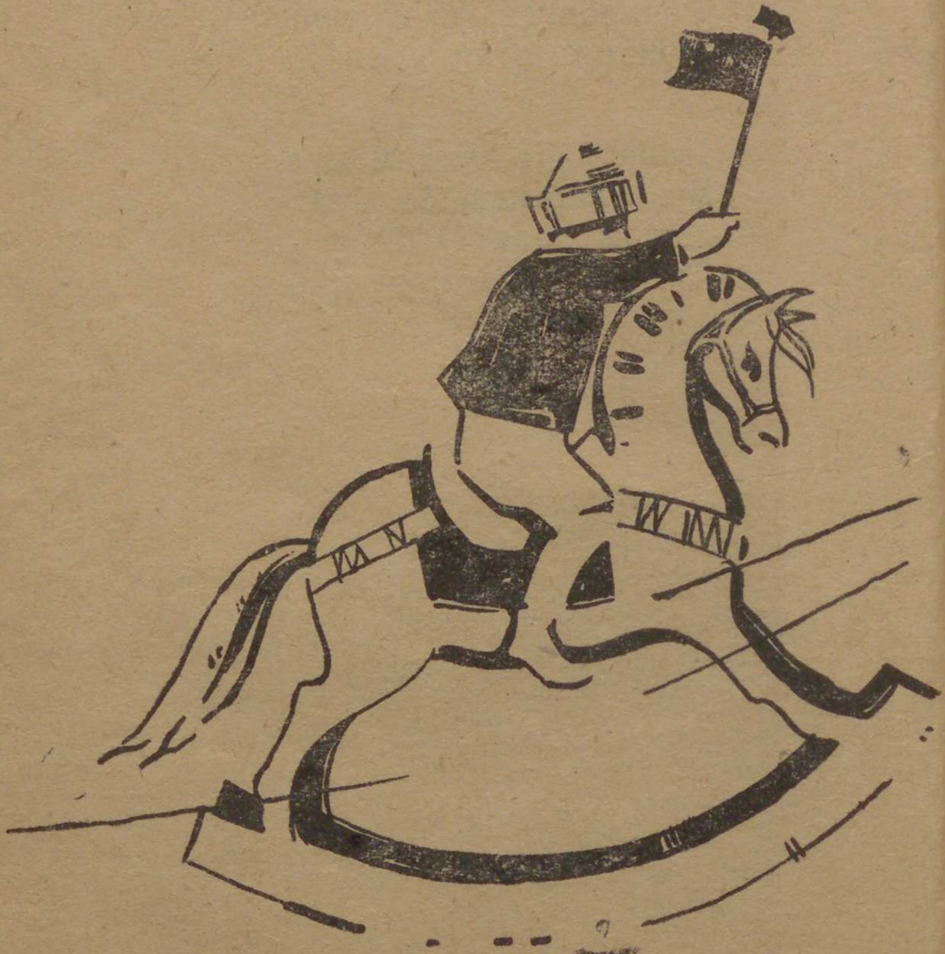

ГАРПЫЗ

Кәсдим јекә гарпызы,
Чыхды ширин, гырмызы.
Көрдүм, һамы севинди.
Чырпдым, төкүлдү туму.
Гонаг едәрәм инди,
Гардашымы, достуму.

ТАП КӨРҮМ НӘДИР?

Атдым, көјә чатмады,
Дүшдү, чаја батмады.
Тулланыр һәр тәрәфә,
Килләнир кәлди һара.
Бир күндә нечә дәфә,
Дәјир даша-дивара.
Ики рәнк олур дону,
Мән чох севирәм ону.

ҠӨЛКӘ

Ҝөрүрсәнми көлкәни...
Апарыр һачан дедим
Бағда кәзмәјә мәни.
Јолда мән бадам једим,
О да једи бадамы.
Ҡөлкә сәссиз-сәмирсиз
Өтүрүр һәр адамы.

КАРТОФ ДЕЈИР

Нә алмајам, нә гозам,
Јердән чыхдым, бомбозам.
Бишир, гатараг әтә,
Бах, мәндәки ләззәтә.

УЛАГ ВӘ ИНӘК

Узандыгча гулағы,
Дәрд алырды улағы;
Она сөјләди инәк:
— Кәл сән ағыл дәрди чәк!

ГАРА ШАНЫ

Көр нә чох тикан битиб,
Гангал басыб һәр јаны.
Алаг ичиндә итиб,
Салхымын, гара шаны!
Мән сәһәр кирдим баға,
Алаглары гырмаға.
Көр нечә хал-хал олдун,
Дәјиб ширин бал олдун.
Саплағын инчә-инчә,
Дәрим јығым зәнбилә.
Кичик бачым Севинчә
Једирдим килә-килә.

ШӘКИЛЛИ КИТАБ

Шәкилләрлә долудур,
Рәнкли китабын ичи.
Бахын: бу кәнд јолудур,
Кедир јолла бичинчи.
Бу әкилән дарыдыр,
Сүнбүлү сапсарыдыр.
Буғдадыр таја-таја,
Күнәш јол салыр чаја.
Бу көрпәјә бахсана,
Гузу кими мәләјир.
Ағач алтында ана,
Ону ачыб бәләјир.
Чөлдә күлләрә бах сән:
Јашыл, гырмызы, абы.
Лап чох истәјирәм мән,
Белә рәнкли китабы.
Мәнәм бу балача гыз,
Күлдән башлыг тохудум.
Китабымы јазысыз,
Көрдүз нечә охудум?

КӘПӘНӘК

Ганадлы бир чичәксән,
Нә көзәл кәпәнәксән!
Елә бил ки, рәнкбәрәнк
Ганадын чәкилидир.
Үстүндәки бир гәшәнк
Чичәјин шәкилидир.

ПИШИКДӘН КИЛЕЈ

Сичан чыхды дешикдән,
Килејләнди пишикдән,
Додагалты дејинди:
— Ким олдуғуму инди,
Көстәрәрәм пишијә.
Сорушдулар: — Бәс нијә,
Бәрк сыхдын гујруғуну?
Ачсана голтуғуну?!
Деди: — Көрдүм гујруғум
Ајағыма сарылды.
Елә билдим пишикдир,
Горхдум, бағрым јарылды.

ИКИ ХОРУЗ

Ики хоруз дүз учду,
Ортасына һәјәтин.
Бир-бирилә тутушду,
Ајырмаг олду чәтин.
Титрәди димдикләри,
Балача бир сохулчан
Үстүндә пипикләри
Олду гыпгырмызы ган.
Рамиз чатды бу ара,
Дән сәпди хорузлара.

ДАЛҒАЛАР

Ешидирсизми күјү?
Дәниздир, ләпәләнир.
Һәрдәнбир дузлу сују,
Дашлара сәпәләнир.
Далғалар, көј чәмәндә
Гузулардыр еләбил.
Дәниз ләпәләнәндә,
Нәғмәјлә долду саһил.
Севиниб деди Елдар:
— Нә јахшы сәсиниз вар,
Охујаг, ај далғалар!
Гаја үстүндән ашыб,
Отурду бир даш үстә.
Далғалар јахынлашыб,
Она деди: — «баш үстә!»

ӘТИРЛИ ГЫЗЫЛКҮЛ

Тахтаны ова-ова,
Кәми дүзәлтмишәм мән.
Далғалар гова-гова,
Апарды ону бирдән.
Чох ити үзүр, она
Көјдә гушлар да чатмаз.
Әкәр гопса фыртына,
Кәмим суларда батмаз.
Ләпәни јара-јара,
Дәниздә буруглара,
Кәмим үзүрдү бирбаш,
Јелкәни олмушду јаш.
Буругларда мәним бир
Әзиз әмим ишләјир.
Ән истәкли, ән јүнкүл,
Јүк гојмушам кәмимә:
Бир әтирли гызылкүл,
Көндәрирәм әмимә.

ИКИ ГЫЗ

Дүнән һеч нәјин үстә,
Мәндән күсмүшдү Пүстә.
О, мәним кукламы өз
Атына миндирмәди.
Кетди, демәди бир сөз,
Һеч мәни диндирмәди.
Бу күн о, лап обашдан,
Кәлиб мәни јавашдан,
Чағырды ојнамаға.
Мән тез дурдум ајаға.
Анам деди ки, Пүстә
Өз-өзүнү данлајыб.
Күсмәз һеч нәјин үстә,
О, сәһвини анлајыб.

БАЛЫГ ОВУ

Пәрвиздән дејим сизә:
О, охуја-охуја,
Кәлди бир күн дәнизә,
Тилову атды суја.
Архасында гајалыг,
Дурду балыг овуна.
Һајыф ки, бирчә балыг
Дүшмәди тиловуна.
Учалтдыгча сәсини,
Пәрвизин нәғмәсини
Балыглар ешитдиләр;
Бир-бир көздән итдиләр.

ИСТИДӘ

Јерә јыхыб өзүнү
Төвлә далында дана.
Ачыр-јумур көзүнү,
Истидән јана-јана.
Кәтириб бир ведрә су,
Рөвшән ону сулады:
Гачды онун јухусу,
Гујруғуну булады...

СФЕТАФОР

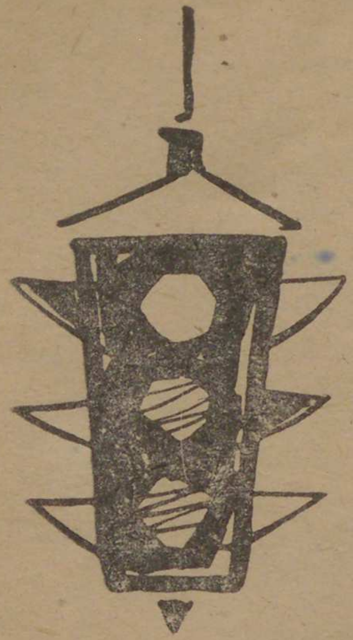

Севирәм светафорун,
Көј ишығы јананда.
Гырмызы јанды, горун!
Кетмә, дајан бир јанда.
Көј рәнк дәјсә көзүмә,
О сәкијә кечирәм.
Мағазадан өзүмә,
Јахшы китаб сечирәм.

ШАРЫМ

Бурахдым шарымы мән,
Әлимдән билә-билә.
Күләк апарды бирдән
Ағламадым бир килә.
Көјдә мајаллаг ашар,
О, ојнаја-ојнаја.
Улдузлары долашар,
Ахыр ки, чатар Аја.

КҮНӘБАХАН

Гоғал кими кирдәсән,
Хаш-хаш үстүндә чил-чил
Бир исти тәндирдәсән,
Бишмисән лап елә бил.
Бах, дан јери сөкүлүр,
Сәнин диликли, сары
Күлләринә төкүлүр
Күнәшин шүалары.
Отларын үстә шеһ вар,
Јарпагларын јашдымы?
Төкүлдүкчә шүалар,
Көзләрин гамашдымы?

ЧИЛИДЧИ

Чилидин чырыг-чырыг,
Сән лап ганады гырыг
Гуш кимисән, а китаб!
Тез ол мәнә вер чаваб.
Дајанма рәфдә јалғыз,
Һансы оғлан, һансы гыз,
Сәни салыб бу һала?
Ағлајырсан аз гала,
Билинмир нәдир адын,
Јаралыдыр ганадын.
Көтүрдүм сәни рәфдән,
Китабла көкдүр арам.
Чилидини инди мән,
Јапышдырыб, јамарам.

ИКИ КҮНӘШ

Ики одлу күнәш вар:
Өмрүмүзү горујар,
Онун бириси үрәк!
О лап кечәгушу тәк,
Синәдә чалыб ганад.
«Бүб-бүб, бүб-бүб...» сәсләнир.
О бирилә бу һәјат,
Гызынараг бәсләнир.
Бири — исидир чаны,
О бириси — дүнјаны.

ГЫЗЫЛ ИНӘК

Јаваш кедирсән јолу,
Нахыр кетди, галдын тәк.
Мәмәләрин допдолу,
Тәрпән, а гызыл инәк!
Тез ол, судүнү кәтир,
Нәнәмиз гатыг гојар.
Биширәр јағлы фәтир,
Ушаглар јејиб дојар.

БАЛ АРЫСЫ

Алтында әлван чичәк,
Бу дајанан арыдыр.
Јетирдији балы тәк,
Бәдәни сапсарыдыр.
Елә бил күндә јаныб,
Үзү олуб гәһвәји.
Нечә тездән ојаныб,
Севир чох ишләмәји.
Кәл ишләјәк бәрабәр,
Ај ары, һәвәсим вар:
Бағда зәһмәт чәкмәјә,
Гызыл күлләр әкмәјә.
Бирдән дашыдығын јүк,
Олса даш кими ағыр,
Күмүш ганадыны бүк,
Мәни көмәјә чағыр.

ЧАНАГЛЫ БАҒА

Јол кәнарында бир даш,
Јериди јаваш-јаваш.
Демә чанаглыбаға,
Сәһәр кедирмиш баға,
Лап јухлаја-јухлаја.
Дедим: — Сонра јатарсан.
Белә кетсән бир аја,
Кәлиб мәнә чатарсан.

НОҒУЛ

Ноғул алмышды нәнә,
Шипширин, дәнә-дәнә.
Бағлајараг бохчаја,
Гојмушду сандыгчаја.
Нәвәсинә деди: — Сән,
Ачмајасан сандығы.
Хортдан чыхар ичиндән,
Тутар сәнә ачығы.
Сәһәр күн дүшдү евә,
Јухудан дурду нәвә.
Мәтбәхә кирди әввәл,
Јавашча кәздирди әл
Сандыгчанын дибинә.
Ноғуллары о, бир-бир
Бошалтды өз ҹибинә.
Көрдү, нәнәси кәлир.
Нәнә сандығы ачды,
Нәвә һәјәтә гачды.
Чај ичмәјә бир дәнә,
Ноғулдан галмамышды.
Мәәттәл галды нәнә,
Өз-өзүнә данышды:
— Евдә ки, јох сычовул,
Бәс нечә олду ноғул?

Бу кимә олду гисмәт?
Нәвә деди: — Ај нәнә,
Хортдан ашырыб әлбәт,
О ҹибинә әл атды, —
Ноғуллары бошалтды.
Деди ки, сандыгчаны
Кәздим, тапым хортданы,
Бир дә көрдүм, о, нәјди?..
Әлимә ноғул дәјди.
Нәнә күләрәк деди:
— Зарафат етдим, оғул,
Һалалдыр сәнә ноғул.
Даһа инҹитмә мәни,
Јорулмушам демәкдән.
Ширни күсдүрүр сәни,
Һәр ҹүр дадлы јемәкдән.
Һәр јемәјин вахты вар,
Әввәлҹә кәл, ет наһар.
Сонра је, ширнијаты,
Дадлы ноғул, набаты.
Чај ичиб ноғул једи,
О күн нәвә вә нәнә,
Шипширин, дәнә-дәнә.

АРМУД

Көрүрсүзмү Маһмуду,
Нечә јејир армуду.
Гардашы она бахыр,
Ағзынын сују ахыр.
Бычаг верир Маһмуда,
Јалварыр мәнә дә кәс.
Маһмудса уда-уда
Көзләрини бәрәлдир.
Дејир: — Сән билмирсән бәс,
Армуд чана зәрәрдир!

ШАД ХӘБӘР

Јолдашына беләбир,
Хәбәр јетирди Надир:
Һеч билирсән, гардашым
Анадан олуб дүнән.
Одур, гарышыб башым.
Көрүрсән нечә шадам,
Дүнјада гојмарам мән,
Она дәјсин бир адам.
Ајырмарам өзүмдән,
Чыхарарам балкона.
Бирдән чыхса сөзүмдән,
Ачыгланарам она.
Деди јолдашы Елдар:
— Әкәр бир тәгсири вар,
Ону јанына чағыр,
Бир ағыл гој башына,
Адам да күлдән ағыр
Сөз дејәр гардашына?

ИКИ ОҒЛАН

Сәһәр сојугду бајыр,
Тохунуб ағачлара
Күләк каһ выјылдајыр,
Каһ да верирди ара.
Әлиндә зәнбил јенә,
Кедирди гоча нәнә
Саһил күчәсилә тәк.
Дәниздән әсән күләк,
Гармаг кими елә бил,
Онун белини әјди, —
Нәнә үзүстә дәјди.
Әлиндән дүшдү зәнбил.
Дағылды картоф, соған,
Чыханда ики оғлан
Мәктәбин һәјәтиндән,
Көрдүләр ону тиндән.
Оғланын бири гачды,
Нәнәни галдырмаға.
Бири ағзыны ачды,
Дурду шаггылдамаға.
Бирилә достлугда мән,
Ахыра кими варам.
Дејин көрүм о күндән,
Һансилә дәјди арам?

САДӘ ОЛ

Дүнјада Новруз кими,
Көрәсән вармы ловға?
Јеријир хоруз кими,
Өзүнү боға-боға.
Үзүнү тутуб јана,
Јолдашыјла барышмыр.
Гачыб чыхыр ејвана,
Ушаглара гарышмыр.
Көрәсән дағ башына
Нијә гојур өзүнү?
Јанашдым јолдашына,
О сөјләди дүзүнү:
— Атасы бу күн алыб,
Гызыл Улдуз нишаны.
Бир гәдәр фикрә далыб,
Таныдым ону мән дә.
Чүнки шөһрәти-шаны,
Јајылмышдыр бу кәндә.
Билдим, Әлијев Бахшы
Бу колхозун сәдридир.
О ки, ән садә, јахшы
Адамларын биридир.
Оғлуна дејәм кәрәк:

— Кәл ловғалыгдан әл чәк,
Атан кими садә ол!
Сән деjилсән ки, бол-бол
Мәһсул верән вәтәнә.
Бу улдуздан сәнә нә?..

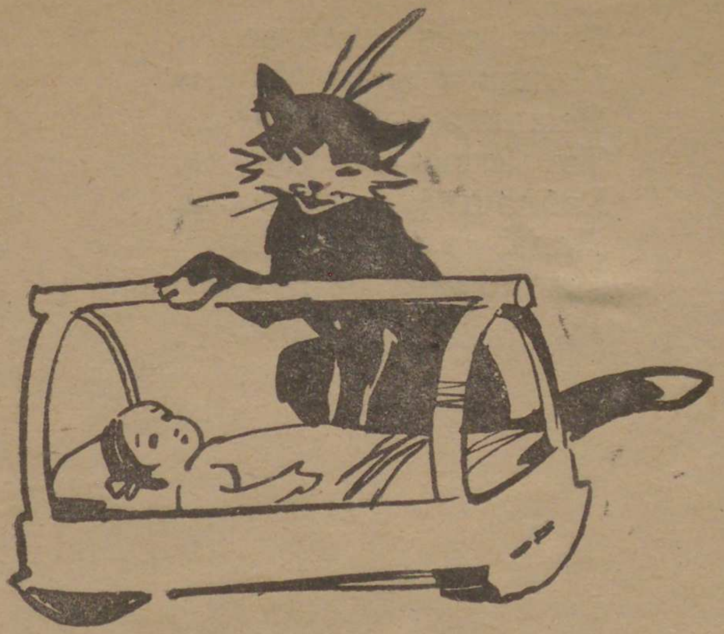

КУКЛАМ АЛМАЗ

Палтары jуjа-jуjа,
Бах, анам чәкир суjа.
Мән сәрмәjә кедирәм,
Она көмәк едирәм.
Севимли куклам Алмаз
Сөзләримә гулаг ас:
Фил чалыб пианода,
Өз дәрсини охуjур.
Ағ аjы креслода,
Отуруб шал тохуjур.
Ала-була боз чәпиш,
Бах, мәтбәхдә көрүр иш.
Асыб гулплу газаны,

Одур, очаг галајыр.
Пишик куклам Матаны
Бешикдә јырғалајыр.
Тез әлинә дәсмал ал,
Габлары ју, сүфрә сал.
Доланма вејил-вејил,
Иш көрмәк һајыф дејил?!

ҮЧ БАЛА

Бахын, көрүн о нәдир,
Үстүндә тахтапушун.
Лап елә бил нимчәдир,
Јувасы гарангушун.
Сәһәрдән нечә дәфә,
Димдикләриндә гурд-гуш;
Учуб јува тәрәфә
Ата-ана гарангуш.
Јувада вар үч бала,
Үчү дә сарыдимдик.
Дөшләри ала-ала,
Охујурлар: «чик-чик-чик».
Бир күн онлар учараг,
Ширин-ширин өтәндә;
Дедиләр ки, јашамаг,
Көзәлдир бу вәтәндә!

БӘХШИШ

Чөлдә сәпирди јағыш,
Бағчаја овчу Пири, —
Голтуғунда бир бәхшиш,
Кәтирмишди дипдири.
Чанлы кушәдә галыб
Һамынын јары чаны.
Ушаглар һарај салыб,
Көрмәк үчүн чејраны.
Јағыш кечәдән јағыр,
Һәјәт дөнмүшдү көлә.
Чејран чох фағыр-фағыр,
Бојланыб бахды чөлә.
Һамы она әл вуруб,
Охшамаға чалышыр.
О, чох меһрибан дуруб
Ушаглара алышыр.

ПИШИК

Көрән кими көзүнү,
Билдим куклам ағлајыб.
Пишик онун үзүнү,
Үч јердән чырмаглајыб.
— Ким ағладыб ушағы?
Јерә дағыдыб јағы?
Алт-үст олуб ев-ешик,
Бу нә ишдир, ај пишик?
Еви салдым гајдаја,
Јемәк вердим куклаја.
Ејвана сәпдим дәни,
Гач, үркүтмә сәрчәни.
Бојланыб мијолдама,
Кет сүд ич, төкдүм чама.
Бир дә дәчәллик етсән,
Дөјмәрәм, аздырмарам.
Мән сәни куклам кедән,
Мәктәбә јаздырмарам.

ИШЛӘМӘЈӘН ДИШЛӘМӘЗ

(Мәнзум нағыл)

Отурмушду јашыл Милчәк,
Учуғунда бир диварын.
Ганад ачыб кәрнәшәрәк,
О јериди һарын-һарын.
— Һара белә, јашыл Милчәк?
Сачларыны јағламысан?
Әјниндә дә јашыл пенчәк,
Узун хылта бағламысан?
О учду шәһәр бағына,
Гонду күлүн јарпағына.
Узадараг хортумуну,
Гопарырды күл тумуну.
— Кәл корлама бу ләкләри,
Ајаглама чичәкләри.
О галды учсун һараја?
Вызылдаја-вызылдаја,
Јөнәлди бирбаш базара.
Инчитди о, һәр чатаны.
Јаман кәтирмишди зара
Гоча бир үзүм сатаны.
Гоча ону јүз јол говду,
Јенә әлләрини овду.
Тәзәдән киришди ишә,
Гонду шаныја, кишмишә.

Гоча тәнкә кәлмишди лап.
Деди ки: — Кет, ај јашыл Милчәк
Өзүнә бир иш-пешә тап,
Сән мәним јахамдан әл чәк!
Ајағыјла јашыл Милчәк,
Гашыды дәрһал башыны.
Деди, даһа атам кәрәк,
Зијанчылығын дашыны.
Бирдән онун чох ишкүзар
Танышы дүшдү јадына.
Гарышга тәк гоншусу вар,
Тез күч верди ганадына.
Бирдән көрдү Гарышганы,
Өзүндән дә бөјүк саман
Чөпүнү дашыјан заман.
Таныды о чалышганы.
Әјниндә боз-иш палтары,
Кедирди евинә сары.
Милчәк она хош-беш етди,
Гошулуб онлара кетди.
Гарышга кирди дәһлизә,
Деди, хош кәлмисән бизә.
Гонаг бахды һәр тәрәфә,
Тез ширнини кәзди көзү.
Ноғул көрдү бахыб рәфә,
О, шәкәрдән салды сөзү.
Онлар кирән тәк отаға,
Дурду балалар ајаға.
Бахыб наһар сүфрәсинә,
Нәләр көрдү јашыл Милчәк.
Көзү чыхды кәлләсинә.
Деди: — Инди је, ич, кеф чәк!
Миз үстә долу ширнијјат.
Мүрәббә, бал, ноғул, набат.
Гарышгалар гонаг көрчәк,

Ширнијјаты кисә-кисә
Кәтирмишләр бу мәчлисә.
Бајрамындыр, јашыл Милчәк!
Јашыл Милчәк ичди, једи.
Мәни гәбул един, — деди, —
Бу әмәк севән күлфәтә.
Гатлашарам һәр зәһмәтә.
Ағачлара зәрәр верән,
Гурдлары өлдүрәрәм мән.
Евә јемәк дашыјарам,
Зәһмәтлә шән јашајарам.
Гарышгалар разы олду,
Истәканлар чајла долду.
«Дум-дум, дум-дум!» —
Думбул чалды ев јијәси,
Учалды Милчәјин сәси:
«Выз-выз, выз-выз!»
Гонаг өнүндә о ки, вар.
Ојнадылар гарышгалар.
Һачанды сөнмүшдү очаг,
Боз күлә дөнмүшдү очаг.
Стол үстә ахшам-ахшам,
Јандырылды ири ағ шам,
Әријирди јаваш-јаваш.
Јејилмишди чығыртма, аш.
Јуху басыб Гарышганы, —
Бу евдә ән чалышганы.
Милчәк деди: — Гој әјләшим,
Евимдә дә фикирләшим.
Бу күн јатыб динчәләрәм,
Сабаһдан ишә кәләрәм.
Милчәк учуб деди: — Даһа
Гуртармышды мәним ишим.
Нә гәдәр десән сабаһа
Вар ширин шаным, кишмишим.

Јазыг дејиләм јашајым,
О гаранлыг рүтубәтдә.
Ахшамачан јүк дашыјым,
Өмрүм кечсин әзијјәтдә.
Ахшам олду чыхма чөлә,
Евә кечикмисән әкәр.
Гал күчәдә өлә-өлә...
Мән дәли олмушам мәкәр?
Халам оғлуна нә кәлиб?!.
Мән онларда јашајарам.
Дадлы бал јејиб, динчәлиб,
Күл тозуну дашыјарам.
Дајанарам әсә-әсә,
Јахынлашыб бал шанына;
О мәни гәбул етмәсә,
Анд верәрәм өз чанына.

Көрәсән бу нә шадлыгдыр,
Арылар мәһәлләсиндә.
Әлбәт јенә гонаглыгдыр.
Көјдә ојнаја-ојнаја,
Учур ата-ана ары.
Бу күн кәлибдир дүнјаја,
Беш чүт көзәл балалары.
Беши оғлан, беши гыздыр,
Һәрәси лап бир улдуздур.
Әтирли күлләр әкилиб,
Ағардылыб һәјәт-бача.
Палтар зивәси чәкилиб
Бу ағачдан, о ағача.
Ушагларын башдан-баша
Әскиләри сәрилмишдир.
Бағдан мејвә дәрилмишдир,
Зәнбилләрдә даша-даша.

Учуб кәлди јашыл Милчәк.
Деди: — Ары, чох мүбарәк!
Ушаглар лап сәнсән, дуруб.
Анасына чиләт вуруб.
Ары деди: — Нә вар, нә јох?
— Бир гарны ач, бир гарны тох,
Доланырам бу дүнјада.
Һеч мәни салмырсан јада.
Кәлдим иш тапасан мәнә,
Миннәтдар оларам сәнә.
Ары деди: — Гој бир көрәк,
Сәндә һәвәс һаны Милчәк?
Чалышырыг долсун һәр шан,
Ләззәтли бал јесин инсан.
Еһ, сәндә о гүввәт һаны?
Һәвәс һаны, гүдрәт һаны?
Јеришиндә тәнбәл-тәнбәл,
Көрдү Милчәк чәкмәјир әл,
Деди: — Онда сабаһдан сән
Аналарла сәһәр тездән,
Учарсан дүз бөјүк бага,
Күл тозуну дашымага.

Ганадыны ачды Милчәк,
Учду чох дәрәни, дүзү.
Јары јолдан гачды Милчәк,
Гајытмага јохдур үзү.
Деди ки, чох учсам, мәним
Голумда дөјәнәк олар.
Күлдән зәрифдир бәдәним,
Бу гәдәр ишләмәк олар?
Саһилини јуја-јуја,
Кәнд ичијлә ахырды чај.
Бирдән Милчәк дүшдү суја,

Багырараг салды һарај.
Исланмышды ганадлары,
Су үзүјлә нечә ары
Учурдулар бөјүк бага, —
Күл тозуну топламага.
Милчәк галыб баха-баха,
Јаман јердә дүшүб дара.
О, су илә аха-аха,
Јалварырды арылара.
Белә деди ана Ары:
— Сән дејилдин ишдән гачан?
Сөјлә көрүм сәнин һачан
Аглын кәләчәк башына?
Инанмырыг көз јашына!
Милчәк илишди көј ота,
Мамырлардан тута-тута,
О, күчлә чыхды саһилә,
Үст-башыны силә-силә.
Әзилмишди гол-ганады,
Јадындан чыхмышды ады.
Дүшүндү һарда динчәлим?
Јер тутмајыр ајагларым.
Үч јердән сыјрылыб әлим,
Һаны мәним хош чагларым?..
Каш диванда әјләшәјдим,
Әл-гол ачыб кәрнәшәјдим.
Бир јел әсди нарын-нарын,
Учуб чыхды јашыл Милчәк.
Учугуна бир диварын.
Дурду, даша сөјкәнәрәк.
Бахды сола, бахды сага,
Ордан учду дүз чардага.
Көрдү ипәк јелләнчәји,
Ичиндәсә Һөрүмчәји.
Севиниб деди Һөрүмчәк:

— Хош көрдүк сәни, аj Милчәк!
Нә әчәб учдун чардаға?
Әзиз достум, сәни көрдүм,
Үрәjим лап дөндү дағa.
Дүнән сәнә бир тор һөрдүм,
Истәjирсән ичиндә jат,
Ахшамачан раһат-раһат.
Мәнсә сәни jырғалаjым.
Учалсын көjә лаjлаjым.
Бирчә күнүм кетмир һәдәр,
Инанмырсан бах бир ора.
Бөчәкләри көр нә гәдәр,
Тутмушам, салмышам тора.
Алтында бир пәргу дөшәк,
Jелләнирди jашыл Милчәк
Чох ачыб-jумду көзүнү,
Хорна чәкиб бирдән jатды.
Дәрһал Һөрүмчәк өзүнү,
Милчәjин үстүнә атды...
Торда өлүб галды Милчәк,
Чәкмәди һеч кәс адыны.
Кечә-күндүз әсиб күләк,
Jеллләдирди ганадыны.
О, билмәди бу дүнjада —
Ким тәнбәлдир, ким ишләмәз.
Өмрү-күнү кедәр бада,
Ишләмәjән кәс, дишләмәз!

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

ШЕ'ИРЛӘР

Чаjда 3
Мән өзүм тәгсиркарам 4
Јол 5
Мешәдә 6
Јаj кәлир 7
Ахшам олду 8
Дәрс вахты 10
Тез дур, тез jат 11
Јаланчы хәстә 12
Кирпи 13
Нөвбәтчи 14
Өрдәк деди 15
Күләк 16
Чәрпәләнк 17
Бәс сән нечә? 18
Мә'рифәт 19
Чанлы даш 20
Халчачы нәнә 21
Кичик харрат 22
„Гочаглыг" 23
Јаланчы пәһләван 24
Күлjаз 25
Чемпион 26
Рәнксаз 27
Налбәнд 28
Гарпыз 29
Тап көрүм нәдир? 30
Көлкә 31
Картоф деjир 32
Улаг вә инәк 33
Гара шаны 34
Шәкилли китаб 35
Кәпәнәк 36
Пишикдән килеj 37
Ики хоруз 38
Далғалар 39

Әтирли гызылкүл 40
Ики гыз 41
Балыг ову 42
Истидә 43
Светафор 44
Шарым 45
Күнәбахан 46
Чилидчи 47
Ики күнәш 48
Гызыл инәк 49
Бал арысы 50
Чанаглы баға 51
Ноғул 52
Армуд 54
Шад хәбәр 55
Ики оғлан 56
Садә ол 57
Куклам Алмаз 59
Үч бала 61
Бәхшиш 62
Пишик 63

МӘНЗУМ НАҒЫЛ

Ишләмәјән дишләмәз 64

Алибейли Ханымана Сабир кызы

КТО НЕ РАБОТАЕТ, ТОТ НЕ ЕСТЬ

(Стихи для детей)

(На азербайджанском языке)

Редактору *Илјас Тапдыг* Бәдии редактору *Ј. Ағајев*
Техн. редактору *В. Авадејева* Корректору *Г. Рәһимов*

Чапа мзаланмыш 1/XII-1961-чи ил. Форматы 60×84 1/16. -1,1=
3,6 ч. в. нәшр в. 3,7. Тиражы 8000. Сифариш 532.
Гијмәти 1 гәп.

Ушагкәнчнәшр. Бакы. Фиолетов күчәси, № 8.

Азәрбајҹан ССР Мәдәнијјәт Нәзирлијинин 26 комиссар
адына мәтбәәси. Бакы. Әли Бајрамов күчәси, № 3

87010
0000000004840